

ACTE PRIMER

L'acció transcorre en una plàcida i rústega població italiana.¹ A la vora d'una granja, els camperols feinegen, protegint-se de les inclemències de la calor. Nemorino és un camperol ingenu i bondadós, i que constata la seva impotència davant de la bonica i presumida Adina, de qui està secretament enamorat.² La jove, que ignora Nemorino, prefereix llegir amb Giannetta i les seves amigues el relat d'Isolda, que va enamorar-se de Tristany gràcies a un filtre amorós.³

Una marxa militar precedeix l'entrada de Belcore, sergent fatxada que arriba amb el seu petit regiment.⁴ Veient com els galons entabanen les noies del poble, l'oficial demana a Adina que s'hi casi. Tot i ser ambigua en la resposta, la noia assisteix complaguda a la gelosia de Nemorino, després d'haver-li dit que el millor és papallonejar i anar de flor en flor, tal com fa ella, seguint els designis del seu esperit lliure.⁵

Qui arriba aleshores és Dulcamara, un venedor ambulat que irromp a la plaça del poble amb el seu servent i amb un carro ple d'andròmines. El personatge es presenta com un savi doctor expert en matèria de guariment de tots els mals, gràcies a un xarop que ven amb èxit arreu i que és capaç de combatre la paràlisi, l'apoplexia, l'asma, la diabetis, el raquitisme i el mal del fetge.⁶ L'oferta deixa bocabadats els vilatans, que s'afanyen a compra el miraculós beuratge. Nemorino, que ha escoltat el discurs del nouvingut, s'hi adreça tímidament per preguntar-li si entre els remeis que comercialitza hi ha l'elixir amorós amb què Isolda i Tristany van caure rendits l'una als braços de l'altre. Sorprès i divertit davant d'aquella pregunta, Dulcamara aprofita per fer negoci i per prendre el pèl a Nemorino, a qui ven per unes quantes monedes un suposat elixir d'amor que no és una altra cosa que vi de Bordeus. Dulcamara explica al jove com cal administrar el beuratge i quins efectes pot tenir, normalment eficaços al cap de vint-i-quatre hores —el temps suficient perquè Dulcamara pugui fugir del poble abans que es descobreixi l'enganyifa—. ⁷

Nemorino beu el suposat elixir i els efectes del vi l'envalenteixen. És així com es presenta davant d'Adina fingint indiferència.⁸ La noia, ofesa i molesta per aquell canvi d'actitud i veient el jove clarament borratxo, li clava una bufetada abans de fer pública la decisió de concedir definitivament la mà a Belcore i preparar el casament.

La resolució de la jove desespera Nemorino, que sent el menyspreu d'Adina i les burles del sergent Belcore, mentre els vilatans s'alegren per la nova d'un nou casori al poble.⁹

ACTE SEGON

Banquet de noces que precedeix el casament entre Belcore i Adina.¹⁰ Aquesta segueix pensant en Nemorino i en la ràbia que li faria assistir a una celebració com aquella. Poc després, es disposa amb Dulcamara a representar una escena que explica la història d'amor entre un vell senador venecià enamorat d'una bonica i jove gondolera.¹¹

Quan arriba el notari per fer efectiu el contracte matrimonial, els convidats, Belcore i Adina —que preferiria esperar Nemorino per complir amb escriure la seva venjança—, es retiren.

Dulcamara s'ha quedat sol i apareix Nemorino, disposat a comprar una altra ampolla d'elixir d'amor, després del fracàs de la primera ingesta. Però Dulcamara, amb l'excusa que Nemorino no du diners a sobre, es nega a vendre-li'n més.

L'entrada de Belcore és oportuna perquè Nemorino, desesperat, opta per fer-se soldat i, així, aconseguir vint escuts que li permetran obtenir més elixir. El negoci sembla rodó, perquè el sergent guanya un nou membre per al seu regiment i perd un rival amorós.¹²

No obstant això, Nemorino ignora que la seva sort canviarà ben aviat. Giannetta, una jove vilatana, explica a les seves amigues que un oncle del noi acaba de morir i que Nemorino n'ha heretat una fortuna, cosa que fa del jove un bon partit. Aquest arriba i les noies del poble se li apropen amb actitud melosa. Això fa pensar a Nemorino que els efectes de l'elixir són evidents, sobretot quan Giannetta demana al noi si aquella nit anirà al ball. Sorpresa, i fins i tot molesta perquè veu que Nemorino ja no se la mira, Adina comenta els fets a Dulcamara, que explica a la noia les suposades virtuts de l'elixir d'amor, però sobretot els sacrificis de Nemorino, que per amor s'ha allistat a l'exèrcit.¹³

Això commou fins a les llàgrimes Adina, que s'adona realment de l'abast que el seu menyspreu té sobre Nemorino. Aquest ha vist plorar la seva enamorada i creu veure en el seu plor furtiu un senyal inequívoc d'amor.¹⁴

Fingint indiferència, Nemorino es troba amb Adina i aquesta li demana que es quedi al poble, perquè ella se l'estima.¹⁵ Quan entra Belcore per endur-se Adina, la jove desfà el compromís de noces. El sergent no sembla gaire afectat, perquè pensa que al món hi ha milers de dones que sospiren per ell.

Dulcamara fa saber a tothom —inclòs Nemorino, que fins aleshores ho ignorava— que el noi ha esdevingut el vilatà més ric del poble gràcies a l'herència del seu oncle. Tanmateix, declara que el veritable èxit de Nemorino es deu al seu prodigiós beuratge,

un elixir que no tan sols posa remei al mal d'amors, sinó que també enriqueix els pobres.¹⁶ Tothom s'acomiada de Dulcamara, victorejant-lo pels seus prodigis.

¹ *Allegro*, *larghetto* i *allegretto* són les tres indicacions de *tempo* per al breu preludi, que precedeix el primer número de l'òpera, sense solució de continuïtat.

² “Quanto è bella, quanto è cara” és l'ària de sortida (*cavatina*) de Nemorino, un passatge en dues seccions, el primer dels quals (*larghetto* en 2/4) està escrit en do major, una tonalitat que pot simbolitzar la innocència i els sentiments purs del personatge. L'ària defineix a la perfecció la ingenuïtat i el caràcter enyoradís del personatge.

³ En un deliciós i despreocupat *andantino* en 3/4, abans d'un canvi de dinàmica (*poco più*) a tall de masurca.

⁴ L'ària “Come Paride vezzoso” és una *cavatina* precedida per una marxa militar, un *marziale* en 4/4 que denota de seguida el caràcter fatxenda, amb pretensions però en el fons innocent, del sergent Belcore. L'ària deriva en un concertant a partir de la intervenció d'Adina i amb la participació igualment de Giannetta, Nemorino i el cor.

⁵ El duet entre Adina i Nemorino està escrit amb un domini absolut del *pathos* dramàtic. Adina es mostra comprensiva però esquiva amb el camperol, tot i que ell reforça el seu caràcter enamoradís i fins i tot apassionat amb els insistents «Perché?».

⁶ “Udite, udite, o rustici” és l'ària de Dulcamara, un número llarg i que demostra el domini de Donizetti en el terreny *buffo*. Una pàgina rica en detalls i matisos, així com en recursos expressius, com ara el característic *sillabato* de reminiscències napolitanes i heretat per Rossini, que fan d'ella una de les millors àries còmiques de l'òpera italiana.

⁷ El magnífic i extens duet entre Dulcamara i Nemorino, que té reminiscències d'“All'idea di quel metallo” d'*Il barbiere di Siviglia* rossinià, és un passatge d'irresistible comicitat, en què Donizetti dibuixa a la perfecció el caràcter picaresc del xarlatà d'una banda i la ingenuïtat de Nemorino de l'altra.

⁸ “Esulti pur la barbara” és un *larghetto cantabile* en 3/4 que conforma el duet entre Nemorino i Adina, amb sentiments contrastats que donen lloc a una divertida pàgina.

⁹ El final pròpiament dit, agredolç i amb intervenció de Nemorino, Adina, Belcore i Giannetta, comença amb un passatge reservat a Nemorino, patètic i revelador (“Adina, credimi”), i que revela el caràcter del personatge, des del lament (partint de la tònica en Fa menor) fins a l'exhibició de la seva puresa moral (do major). Això en tan sols vuit compassos, escrits amb una gran intel·ligència i intuïció teatrals per part de Donizetti.

¹⁰ L'acte comença amb un aire despreocupat i amb cert aire festiu i popular, per subratllar l'ambient rústec inherent a l'òpera.

¹¹ L'escena, una mena de rèmor de teatre dins del teatre, es resol en un graciós *andantino* en 2/4 i amb un tema melòdic que retrobarem al final de l'òpera, en l'última intervenció de Dulcamara, en al·lusió a la mateixa farsa entorn del fals elixir.

¹² El duet “Venti scudi” és una nova i bona mostra del domini de Donizetti en el terreny dels números concertants propis de l'òpera *buffa*. Belcore manté un discurs fatxenda, mentre que la música destinada a Nemorino revela la ingenuïtat del personatge, i també el seu caràcter idealista.

¹³ Un altre duet, ara amb Dulcamara i Adina, presenta dos pols contrastats, tot i el caràcter brivall dels personatges. Adina, tanmateix, comença a trontollar, com revela la frase inicial («Quanto amore!»). Donizetti escriu una pàgina amb contrastos rítmics, deixant els valors llargs per a Adina, mentre que el cant de Dulcamara se sustenta sobre un cant *sillabato* a partir de semicorxeres.

¹⁴ L'ària “Una furtiva lágrima” és un dels fragments operístics per a tenor més cèlebres del gènere. Donizetti l'encerta de ple en un número típicament belcantista, revestit de melangia, amb un domini absolut de la melodia i de l'atmosfera tímbrica. L'ària (*Romanza* segons la partitura), és un *Larghetto* en 6/8 en si bemoll menor i se sustenta sobre una estructura de dues estrofes més o menys iguals. La primera estrofa acaba en fa major i la segona en si bemoll major, per subratllar l'esperança de Nemorino i constatar que Adina en realitat se l'estima. L'inici de l'ària està presidit per l'exposició del tema principal a càrrec de l'opac fagot, sobre els arpegis de l'arpa i de la corda fregada en *pizzicato*.

¹⁵ “Prendi, per me sei libero” és el duet entre Adina i Nemorino. Comença ella amb un *cantabile* en 2/4, molt lluït, que dona pas a l'*allegro* en 4/4 a partir de la frase «Poichè non sono amato» de Nemorino. Una tercera secció (*allegro*) culmina la pàgina, que marca l'entesa entre els dos personatges.

¹⁶ Dulcamara reprèn la melodia de la representació del senador i la gondolera de l'inici de l'acte, per reforçar la idea que tot es deu a una farsa.